శంకర తర్కం

గోపరాజు వేంకట ఆదిత్య

శంకర తర్కం

రచయిత: గోపరాజు వేంకట ఆదిత్య

ప్రచురణకర్తలు: శ్రీ గాయత్రి పబ్లిషర్స్

ముందుమాట

ఈ అనంతమైన విశ్వంలో మనం ఎందుకు ఉన్నాం? అసలు దేవుడు అంటే ఎవరు? మన జీవితానికి పరమార్థం ఏమిటి? ఇలాంటి లోతైన ప్రశ్నలకు కొన్ని శతాబ్దాల క్రితమే జగద్గురు ఆదిశంకరాచార్యులు 'అద్వైతం' అనే అద్భుతమైన సిద్ధాంతం ద్వారా సమాధానాలు ఇచ్చారు. వేదాలను, ఉపనిషత్తులను సామాన్యులకు కూడా అర్థమయ్యేలా విడమర్చి చెప్పడం ఆయన ప్రత్యేకత.

ప్రస్తుత ఉరుకుల పరుగుల జీవితంలో మానసిక ప్రశాంతత కోసం వెతుకుతున్న ప్రతి ఒక్కరికీ శంకరుల బోధనలు ఒక దిక్సూచి లాంటివి. కేవలం 32 ఏళ్ల స్వల్ప కాలంలోనే భారతదేశం నలుమూలలా పర్యటించి, సనాతన ధర్మాన్ని పునరుద్ధరించిన ఆ మహనీయుని ప్రజ్ఞాపాటవాలు అద్వితీయం. ఈ వ్యాసంలో శంకరాచార్యుల ప్రధాన సూత్రాలను, వారు ఇతర వాదాలను తర్కంతో ఎలా గెలిచారో మరియు వారి అమూల్యమైన రచనల సారాంశాన్ని వివరించడం జరిగింది. ఆధ్యాత్మిక మార్గంలో అడుగుపెట్టే వారికి, జిజ్ఞాసువులకు ఇది ఒక చక్కని ప్రవేశిక.

రచయిత: **గోపరాజు వేంకట ఆదిత్య**

శంకర సూత్రాలు

బ్రహ్మ సత్యం (నిజమైన శక్తి)

ఈ అనంతమైన విశ్వంలో మార్పు లేనిది, ఎప్పటికీ శాశ్వతంగా ఉండేది కేవలం ఆ పరమాత్మ శక్తి ఒక్కటే. మనం కళ్ళతో చూసేవన్నీ పుట్టి నశించేవే కానీ, ఆ లోపల ఉండే **శక్తి** మాత్రం ఎప్పుడూ ఉంటుంది. ఎలాగైతే సముద్రంలో అలలు వచ్చి పోతుంటాయో, అలాగే ఈ లోకంలో రూపాలు మారుతుంటాయి కానీ సముద్రం లాంటి దైవం మాత్రం ఒక్కటే అని ఆయన చాటి చెప్పారు.

జగన్మిథ్య (లోకం ఒక మాయ)

మనం మేల్కొన్నప్పుడు ఈ ప్రపంచాన్ని నిజమని నమ్ముతాము, కానీ నిద్రలో కన్న కల కూడా ఆ సమయానికి నిజమే అనిపిస్తుంది. అలాగే, జ్ఞానం కలిగినప్పుడు ఈ భౌతిక ప్రపంచం కూడా ఒక కల వంటిదే అని అర్థమవుతుంది. ఎండమావిలో నీరు ఉన్నట్లు అనిపించినా నిజానికి అక్కడ నీరు ఉండదు, అలాగే ఈ లోకం మన కళ్ళకు నిజంగా అనిపించినా అది ఒక తాత్కాలికమైన ఏర్పాటు మాత్రమే.

జీవో బ్రహ్మైవ నాపరః (నీవే దేవుడవు)

మనుషులందరిలోనూ, ప్రాణులన్నింటిలోనూ ఉన్న ఆత్మ ఆ పరమాత్మలో భాగమే తప్ప వేరు కాదు. కుండలో ఉన్న ఆకాశం, బయట ఉన్న ఆకాశం ఒకటే అయినట్లుగా, మన శరీరం అనే కుండలో ఉన్న **శక్తి** కూడా ఆ భగవంతుడి స్వరూపమే. నేను వేరు, దేవుడు వేరు అనే భేద భావం పోయినప్పుడే మనిషికి నిజమైన శాంతి లభిస్తుందని శంకరులు బోధించారు.

జ్ఞాన మార్గం (తెలివితేటల ప్రాముఖ్యత)

చీకటిని పోగొట్టడానికి కేవలం వెలుతురు మాత్రమే కావాలి, అలాగే అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టడానికి కేవలం జ్ఞానం మాత్రమే అవసరం. ఎన్ని పూజలు చేసినా, ఎన్ని పుణ్యకార్యాలు చేసినా 'నేను ఎవరు?' అనే జ్ఞానం లేకపోతే ముక్తి దొరకదు. అద్దం మీద ఉన్న దుమ్మును తుడిస్తేనే మన ముఖం ఎలా కనిపిస్తుందో, మనసులోని అజ్ఞానాన్ని జ్ఞానంతో తుడిచేస్తేనే దేవుడు కనిపిస్తాడని దీని అర్థం.

నిష్కామ కర్మ (ఫలితం ఆశించని పని)

మనం చేసే పనులన్నీ లాభం కోసమో లేదా పేరు కోసమో చేస్తుంటాము, కానీ అది మనల్ని బంధిస్తుంది. ఏ ప్రతిఫలం ఆశించకుండా, భగవంతుడికి సమర్పిస్తూ చేసే పనులు మనసును నిర్మలంగా మారుస్తాయి. ఇలా మనసు శుద్ధి అయినప్పుడే అందులో దైవత్వం ప్రతిబింబిస్తుంది, కాబట్టి చేసే పనిని భక్తితో, నిస్వార్థంగా చేయాలని ఆయన చెప్పారు.

భక్తి యోగం (దైవ చింతన)

జ్ఞానం వైపు వెళ్ళడానికి భక్తి అనేది ఒక మెట్టు వంటిది. మనసు ఎప్పుడూ ఏదో ఒక ఆలోచనతో పరిగెడుతూ ఉంటుంది, దానిని అదుపు చేయడానికి దేవుని మీద నమ్మకం ఉంచాలి. సముద్రంలో పడే నది ఎలాగైతే సముద్రంలో కలిసిపోతుందో, భక్తుడు కూడా తన భక్తితో ఆ పరమాత్మలో లీనం కావాలని శంకరాచార్యులు వివరించారు.

సత్సంగం (మంచి సాంగత్యం)

మనం ఎవరితో స్నేహం చేస్తామో మన ఆలోచనలు అలాగే మారుతాయి. మంచి వారితో, జ్ఞానులతో గడిపినప్పుడు మనలో ఉన్న చెడు ఆలోచనలు పోయి, దైవచింతన పెరుగుతుంది. నీటి బొట్టు తామర ఆకు మీద ఉంటే ముత్యంలా మెరుస్తుంది, అలాగే మనం కూడా మంచి వారి తోడులో ఉంటే మన జీవితం ప్రకాశిస్తుందని శంకరులు భజగోవిందంలో కూడా చెప్పారు.

వైరాగ్యం (కోరికను వదులుకోవడం)

కోరికలే దుఃఖానికి మూలం, ఎందుకంటే ఒక కోరిక తీరగానే మరొకటి పుడుతూనే ఉంటుంది. ఈ లోకంలోని వస్తువుల మీద, సుఖాల మీద అతిగా ఆశ పెంచుకోకుండా ఉండటమే వైరాగ్యం. ఏది శాశ్వతమో ఏది కాదో తెలుసుకుని, తాత్కాలికమైన వాటి కోసం ప్రాకులాడటం మానేస్తే మనసు ప్రశాంతంగా ఉంటుందని దీని సారాంశం.

వివేకం (నిజానిజాల విచక్షణ)

పాలలో నీటిని కలిపితే హంస కేవలం పాలను మాత్రమే ఎలా తీసుకుంటుందో, మనిషి కూడా ఈ లోకంలో మంచిని, చెడును విడదీసి చూడగలగాలి. ఏది ఎప్పటికీ నిలిచి ఉంటుంది (శాశ్వతం), ఏది కొద్ది రోజులే ఉంటుంది (అశాశ్వతం) అని ఆలోచించడమే వివేకం. ఈ వివేకం ఉన్నవాడు ఎటువంటి కష్టాలు వచ్చినా చలించడు.

మోక్షం (పరమాత్మలో ఐక్యం)

చివరిగా మనిషి జన్మకు పరమార్థం మోక్షం పొందడం, అంటే మళ్ళీ మళ్ళీ పుట్టే అవసరం లేకుండా ఆ భగవంతుడిలో కలిసిపోవడం. ఇది ఎక్కడో చనిపోయాక వచ్చేది కాదు, బ్రతికి ఉండగానే 'నేను ఆ పరమాత్మనే' అని తెలుసుకోవడం వల్ల కలిగే స్థితి. ఈ స్థితిని పొందిన వాడు ఆనంద స్వరూపుడై, అన్ని బంధాల నుండి విముక్తి పొందుతాడు.

శంకర తర్కం

బౌద్ధ మతస్థులతో సంవాదం (శూన్యం మరియు ఆత్మ)

బౌద్ధ పండితులు ఈ ప్రపంచంలో ఏదీ శాశ్వతం కాదని, అంతా "శూన్యం" (ఏమీ లేకపోవడం) అని వాదించేవారు. దీనికి శంకరులు చాలా అద్భుతమైన జవాబు ఇచ్చారు: "అంతా శూన్యం అని నువ్వు చెబుతున్నావు కదా, మరి ఆ 'శూన్యాన్ని' చూస్తున్నది ఎవరు? ఏమీ లేదు అని తెలుసుకోవడానికి కూడా అక్కడ ఒక సాక్షి ఉండాలి కదా!" అని ప్రశ్నించారు. చీకటి గదిలో ఏమీ కనిపించడం లేదని చెప్పేవాడు ఎలాగైతే ఉంటాడో, ఈ లోకం మాయ అని చెప్పే ఆ చూసేవాడే 'ఆత్మ' అని ఆయన నిరూపించారు. ఆ ఆత్మ ఎప్పుడూ ఉంటుందని, అది ఎప్పటికీ నశించదని ఆయన వారిని ఒప్పించారు.

జైన మతస్థులతో వాదన (నిజం ఒక్కటేనా, అనేకమా?)

జైనులు "సత్యం అనేది ఒక్కొక్కరికి ఒక్కోలా కనిపిస్తుంది, ఏదీ పూర్తిగా నిజం కాదు" అని అనేవారు (దీనినే స్యాద్వాదం అంటారు). శంకరులు దీనిని ఖండిస్తూ, "ఒక వస్తువు ఒకే సమయంలో నిజం మరియు అబద్ధం కావడం సాధ్యం కాదు" అని చెప్పారు. ఉదాహరణకు, ఒక వ్యక్తికి ఒక తావి తాడులా అనిపించవచ్చు, మరొకరికి పాములా అనిపించవచ్చు, కానీ అసలు నిజం అక్కడ తాడు మాత్రమే ఉంది. అలాగే దేవుడు లేదా పరమాత్మ అనే సత్యం ఒక్కటే అని, మన అవగాహన లోపం వల్ల అది వేర్వేరుగా కనిపిస్తుందని ఆయన వివరించారు. ఈ తర్కంతో ఆయన ఏకత్వాన్ని చాటి చెప్పారు.

కర్మకాండ పండితులతో చర్చ (పని కంటే జ్ఞానం మిన్న)

ఆ రోజుల్లో 'మీమాంసకులు' అనే వారు ఉండేవారు, వారు కేవలం యజ్ఞాలు, యాగాలు చేస్తేనే దేవుడు దొరుకుతాడని నమ్మేవారు. శంకరులు వారితో వాదిస్తూ, "యజ్ఞం అనేది ఒక పని మాత్రమే, ఆ పని వల్ల వచ్చే పుణ్యం కొంతకాలం తర్వాత అయిపోతుంది" అని చెప్పారు. ఒక దీపం వెలిగిస్తే చీకటి పోయినట్లు, కేవలం 'జ్ఞానం' అనే వెలుగుతోనే అజ్ఞానం పోతుందని, మోక్షం లభిస్తుందని ఆయన నిరూపించారు. మండన మిశ్రుడు అనే గొప్ప పండితుడిని ఈ వాదనతోనే ఆయన ఓడించి, తన శిష్యుడిగా మార్చుకున్నారు. బాహ్యమైన ఆచారాల కంటే మనసులో కలిగే జ్ఞానమే గొప్పదని ఆయన చాటిచెప్పారు.

కాపాలికలు మరియు వింత ఆచారాల నిర్మూలన

అప్పట్లో కొంతమంది దేవుడి పేరుతో జంతు బలులు ఇవ్వడం, ఒంటికి బూడిద పూసుకుని భయంకరంగా ఉండటం వంటివి చేసేవారు. దేవుడు కఠినమైన వాడు, ఇలా చేస్తేనే ప్రసన్నం అవుతాడు అని వారు వాదించేవారు. శంకరులు వారితో మాట్లాడుతూ, "దేవుడు మనందరిలో ఉన్న ప్రేమ స్వరూపుడు, ఆయనకు రక్తం లేదా హింస అవసరం లేదు" అని హితవు పలికారు. భయంకరమైన పూజలను మాన్పించి, శాంతమైన పద్ధతిలో ఐదుగురు దేవతలను (శివుడు, విష్ణువు, శక్తి, గణపతి, సూర్యుడు) పూజించే విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. దీనివల్ల సామాన్య ప్రజలకు భక్తి అనేది భయం నుండి ప్రేమ వైపు మళ్ళింది.

శంకరుల రచన

శంకరులు ఎనిమిదేళ్ల ప్రాయంలోనే సన్యాసం స్వీకరించి, తన గురువుగారైన గోవింద భగవత్పాదుల దగ్గరకు చేరారు. అంతకుముందే బాల్యంలో ఆయన 'కనకధారా స్తోత్రం' రచించారు. ఒక పేదరాలు భక్తితో పెట్టిన ఎండిన ఉసిరికాయను చూసి చలించిన శంకరులు, లక్ష్మీదేవిని ప్రార్థిస్తూ ఈ స్తోత్రాన్ని చెప్పారు. ఇందులో ఆయన "తల్లీ! ఈమె గత జన్మలో పుణ్యం చేసుకోకపోయినా, ఇప్పుడు చూపిన ఈ అపారమైన భక్తిని చూసి అయినా కరుణించు" అని వేడుకున్నారు. దీనివల్ల ఆ పేదరాలి ఇంట్లో బంగారు ఉసిరికాయల వర్షం కురిసింది. భక్తి అనేది పేదరికాన్ని కూడా పటాపంచలు చేస్తుందని ఆయన ఇందులో నిరూపించారు.

కాశీ క్షేత్రంలో ఉన్నప్పుడు శంకరులు అత్యంత ప్రసిద్ధమైన 'భాష్యాలను' రచించారు. **'బ్రహ్మ సూత్ర భాష్యం'**లో ఆయన "బ్రహ్మం ఒక్కటే సత్యం, ఈ జగత్తు అంతా మాయ" అని నిరూపించారు. బంగారం నుండి నగలు ఎలా తయారవుతాయో, అలాగే ఆ పరమాత్మ నుండే ఈ సృష్టి కలిగిందని వివరించారు. **'భగవద్గీత భాష్యం'**లో కేవలం పనులు (కర్మలు) చేయడం కంటే, ఆ పనులను దేవుడికి అర్పించి జ్ఞానం పొందడమే మోక్షానికి దారి అని చెప్పారు. ఇక **'ప్రధాన ఉపనిషత్తుల భాష్యం'**లో "నీవు శరీరం కాదు, నీవే ఆ బ్రహ్మమువు" (తత్ త్వమ్ అసి) అనే పరమ సత్యాన్ని తర్కంతో నిరూపించారు.

శంకరులు దేశమంతా పర్యటిస్తూ సామాన్య ప్రజల కోసం అనేక బోధనలు చేశారు. **'వివేక చూడామణి'**లో ఏది శాశ్వతమో, ఏది కాదో విడదీసి చూసే 'వివేకం' గురించి చెప్పారు. ఇది వజ్రాన్ని గుర్తించే తెలివి లాంటిదని ఆయన వర్ణించారు. **'ఆత్మబోధ'**లో "అద్దం మీద దుమ్ము ఉంటే ముఖం కనిపించనట్లు, మనసులో

అజ్ఞానం ఉంటే దేవుడు కనిపించడు" అని వివరించారు. 'తత్వబోధ' ద్వారా ఈ సృష్టి ఎలా పుట్టింది, మనం ఎక్కడి నుండి వచ్చాము అనే విషయాలను పాఠాల రూపంలో అందించారు. ఈ రచనలన్నీ మనిషి తనను తాను తెలుసుకోవడానికి ఒక మార్గదర్శి లాగా ఉపయోగపడతాయి.

జ్ఞానంతో పాటు సామాన్యులకు భక్తి కూడా అవసరమని గుర్తించిన శంకరులు అద్భుతమైన కావ్యాలు రాశారు. **'భజగోవిందం'**లో "ఓ మూఢుడా! మరణం దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు నీ తెలివితేటలు నిన్ను రక్షించవు, గోవిందుడిని భజించు" అని హెచ్చరించారు. ఆశలను వదులుకోమని ఇందులో సూచించారు. **'శివానంద లహరి'**లో శివుని భక్తిలో మునిగిపోతే కలిగే ఆనందాన్ని, **'సౌందర్య లహరి'**లో అమ్మవారి దయ మరియు ఆమె దివ్య రూపాన్ని అత్యంత సుందరంగా వర్ణించారు. భక్తి అంటే కేవలం పూజ కాదు, దేవుడి మీద ఉండే గాఢమైన ప్రేమ అని ఈ కావ్యాల ద్వారా చాటిచెప్పారు.

శంకరులు తన ప్రస్థానాన్ని ముగించే ముందు అత్యంత లోతైన ఆధ్యాత్మిక సత్యాలను అందించారు. ఆయన రచించిన 'నిర్వాణ షట్కం' అద్వైత సిద్ధాంతానికి పరాకాష్ట. ఇందులో ఆయన "నాకు పుట్టుక లేదు, చావు లేదు, తండ్రి లేదు, తల్లి లేదు.. నేను శరీరం కాదు, మనసు కాదు.. నేను శివుడనే ఆనంద స్వరూపాన్ని" (చిదానంద రూపః శివోహం శివోహం) అని ప్రకటించారు. మనిషి అన్ని బంధాలను తెంచుకుని, తనలోని దైవత్వాన్ని గుర్తించినప్పుడు కలిగే స్థితిని ఇందులో వివరించారు. కేదార్‌నాథ్‌లో పరమాత్మలో ఐక్యమయ్యే నాటికి ఆయన ప్రపంచానికి సంపూర్ణమైన జ్ఞాన నిధిని అందించారు.

ముగింపు

ముగించే ముందు ఒక్క మాట.. మన ఇంట్లో వెలుగు ఇచ్చే దీపం ఎలాగైతే చీకటిని తోలేస్తుందో, ఆదిశంకరాచార్యుల బోధనలు మన మనసులోని అజ్ఞానాన్ని అలానే పోగొడతాయి. దేవుడు ఎక్కడో కొండల్లోనో, కోనల్లోనో లేడని, మన అందరిలోనూ ఉన్న ప్రాణమే ఆ దేవుడని ఆయన చెప్పారు. అద్దం మీద దుమ్ము ఉంటే మన ముఖం మనకు ఎలా సరిగ్గా కనిపించదో, అలాగే కోపం, ఆశ అనే దుమ్ము మన మనసులో ఉన్నంత కాలం మనలోని దైవం మనకు తెలియదు. మంచి పనులు చేస్తూ, అందరినీ ప్రేమగా చూసుకుంటే చాలు, ఆ పరమాత్మ మనకు కనిపిస్తాడు.

మనం ఈ లోకంలోకి ఒంటిరిగానే వచ్చాం, వెళ్లేటప్పుడు కూడా ఒంటరిగానే వెళ్తాము. ఈ మధ్యలో మనం సంపాదించే ఆస్తులు, అంతస్తులు ఏవీ శాశ్వతం కావని, కేవలం మనం చేసే మంచి పనులు, భగవంతుని మీద ఉంచే నమ్మకం మాత్రమే మనల్ని కాపాడుతాయని శంకరులు చాటి చెప్పారు. మనిషిగా పుట్టినందుకు అందరితో కలిసిమెలిసి ఉంటూ, మన లోపల ఉన్న శాంతిని మనం వెతుక్కోవడమే నిజమైన గమ్యం. ఈ చిన్న విషయాన్ని గుర్తుంచుకుని బతికితే మన జీవితం ధన్యమవుతుంది.